

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ,
КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО**

Факультет театрального мистецтва

Кафедра організації театральної справи імені І. Д. Безгіна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
на тему:
«СОЦІАЛЬНІ ТЕАТРАЛЬНІ ПРОЄКТИ, ЩО СПРЯМОВАНІ НА ВЗАЄМОДІЮ
З АУДИТОРІЄЮ ПІД ЧАС ВІЙНИ»

Студентки **Шелестової Анни Андріївни**
4 – ОТС курсу, заочної форми навчання
Факультет театрального мистецтва
Спеціальності 026 – «Сценічне мистецтво»
Освітньо-професійної програми
«Організація театральної справи»

На здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Науковий керівник:
Професор, народний артист України
Остапенко Дмитро Іванович

Київ – 2026

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	7
1.1. Соціальний театр: сутність, функції та моделі взаємодії з аудиторією....	7
1.2. Театр як інструмент соціальної підтримки та суспільного діалогу під час війни.....	9
1.3. Психологічні та комунікативні особливості взаємодії з аудиторією в кризових умовах.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	15
2.1. Огляд українських театральних ініціатив воєнного періоду.....	15
2.2. Формати інтерактивної взаємодії з глядачем (форум-театр, документальний театр, перформанс тощо)	19
2.3. Оцінка соціального впливу та комунікативної ефективності проєктів	22
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ З АУДИТОРІЄЮ В УМОВАХ ВІЙНИ	26
3.1. Організація та методи дослідження	26
3.2. Аналіз результатів дослідження	28
3.3. Інтерпретація отриманих даних та практичні рекомендації щодо посилення взаємодії з аудиторією.....	35
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43

ВСТУП

Актуальність теми

Війна суттєво змінила соціальне та культурне життя України. У складних умовах постійної небезпеки, втрат і невизначеності суспільство потребує не лише матеріальної підтримки, а й простору для осмислення пережитого досвіду, емоційного розвантаження та діалогу. Саме в такій ситуації театр починає виконувати значно ширші функції, ніж просто мистецькі. Він стає місцем зустрічі, обговорення, співпереживання та взаємної підтримки.

Особливо помітним явищем стали соціальні театральні проєкти, які спрямовані на активну взаємодію з аудиторією. Йдеться про ініціативи, де глядач не лише спостерігає за виставою, а бере участь у процесі, ділиться власним досвідом, вступає в діалог із акторами та іншими учасниками. Такі формати набувають особливого значення під час війни, коли важливо зберігати соціальні зв'язки, підтримувати психологічну стійкість та формувати спільне бачення майбутнього.

Саме тому дослідження соціальних театральних проєктів, спрямованих на взаємодію з аудиторією в умовах війни, є актуальним і своєчасним.

Проблематика дослідження

Незважаючи на активний розвиток соціального театру в Україні у воєнний період, ця сфера ще недостатньо систематизована в наукових дослідженнях. Переважно увага зосереджується або на художніх особливостях вистав, або на загальних питаннях культурної діяльності під час війни. Водночас механізми взаємодії з аудиторією, психологічний ефект таких проєктів та їхній реальний соціальний вплив потребують глибшого аналізу.

Проблема полягає у відсутності комплексного підходу до вивчення соціальних театральних ініціатив як інструменту підтримки суспільства в кризових умовах. Важливо з'ясувати, яким чином саме відбувається взаємодія з глядачем, які формати є найбільш ефективними та як аудиторія сприймає подібні проєкти.

Мета і завдання дослідження

Метою дипломної роботи є дослідження особливостей соціальних театральних проєктів, спрямованих на взаємодію з аудиторією під час війни, а також визначення їхнього соціального та комунікативного значення.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- розкрити сутність соціального театру та визначити його основні функції;
- проаналізувати роль театру як засобу соціальної підтримки та діалогу в умовах війни;
- охарактеризувати психологічні та комунікативні особливості роботи з аудиторією в кризових ситуаціях;
- здійснити огляд сучасних українських соціальних театральних проєктів воєнного періоду;
- дослідити формати інтерактивної взаємодії з глядачем;
- оцінити соціальний вплив та ефективність таких ініціатив;
- провести емпіричне дослідження взаємодії театральних проєктів з аудиторією;
- сформулювати практичні рекомендації щодо покращення комунікації з глядачами в умовах війни.

Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження є соціальні театральні проєкти, що реалізуються в Україні під час війни.

Предметом дослідження виступають особливості організації цих проєктів, формати взаємодії з аудиторією та їхній соціально-психологічний вплив.

Методи дослідження

У роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема:

- теоретичний аналіз і синтез для узагальнення наукових підходів до визначення соціального театру;
- структурно-функціональний підхід для дослідження моделей взаємодії з аудиторією;

- контент-аналіз описів театральних проєктів, медіаматеріалів і публічних звітів;
- порівняльний аналіз форматів інтерактивного театру;
- емпіричні методи (анкетування, інтерв'ювання або опитування — відповідно до фактичної методики дослідження) для вивчення досвіду аудиторії;
- методи кількісного та якісного аналізу отриманих даних.

Структура роботи

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальна структура роботи логічно побудована відповідно до поставленої мети та визначених завдань дослідження — від теоретичного осмислення проблеми до практичного аналізу й узагальнення отриманих результатів.

У першому розділі розглядаються теоретичні основи соціальних театральних проєктів в умовах війни. У ньому проаналізовано поняття соціального театру, його основні функції та моделі взаємодії з аудиторією. Окрема увага приділяється ролі театру як інструменту соціальної підтримки, комунікації та формування суспільного діалогу в кризових умовах. Також у розділі висвітлюються психологічні та комунікативні особливості роботи з різними аудиторіями під час війни, що створює теоретичне підґрунтя для подальшого практичного аналізу.

Другий розділ присвячено аналізу сучасних українських соціальних театральних ініціатив воєнного періоду. У межах цього розділу здійснено огляд актуальних проєктів, визначено їхні цілі, формати та специфіку організації. Особливу увагу зосереджено на інтерактивних формах взаємодії з глядачем, таких як форум-театр, документальний театр, перформативні практики та інші партисипативні формати. Крім того, у розділі проаналізовано соціальний вплив цих ініціатив, їхню роль у підтримці громад та формуванні активної позиції аудиторії.

У третьому розділі подано результати власного емпіричного дослідження взаємодії соціальних театральних проєктів з аудиторією в умовах війни. Описано

організацію дослідження, обґрунтовано вибір методів та характеристику вибірки. Проведено аналіз отриманих даних, здійснено їх інтерпретацію та узагальнення. На основі результатів сформульовано практичні рекомендації щодо посилення ефективності соціальних театральних проєктів, зокрема в аспекті комунікації з аудиторією, підвищення рівня залученості глядачів та посилення соціального впливу таких ініціатив.

У висновках узагальнено основні результати дослідження відповідно до поставленої мети та завдань. У списку використаних джерел подано наукові праці, нормативні документи та інформаційні матеріали, які стали теоретичною та методологічною базою роботи. Додатки містять допоміжні матеріали, що доповнюють і підтверджують результати проведеного дослідження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

1.1. Соціальний театр: сутність, функції та моделі взаємодії з аудиторією

Соціальний театр у сучасному науковому дискурсі розглядається як особлива форма театральної діяльності, що поєднує мистецький, соціальний та комунікативний виміри. На відміну від традиційного театру, орієнтованого передусім на художньо-естетичний результат, соціальний театр має виражену суспільну спрямованість і передбачає активну взаємодію з аудиторією. Його основною метою є не лише репрезентація соціальної проблеми, а й створення простору для її обговорення, осмислення та пошуку можливих шляхів вирішення.

Упродовж останнього десятиліття дослідники дедалі частіше акцентують увагу на ролі соціального театру як інструменту соціальних змін та громадянської участі. Зокрема, підкреслюється, що він здатний сприяти розвитку емпатії, формуванню відповідальної позиції та активізації діалогу між різними соціальними групами [21]. У цьому контексті театр виступає не лише мистецькою практикою, а й соціально-комунікативним механізмом, який дозволяє через художню форму актуалізувати проблеми дискримінації, насильства, травматичного досвіду, соціальної ізоляції та інших викликів сучасного суспільства.

Сутність соціального театру полягає в тому, що сценічна дія базується на реальних або наближених до реальності ситуаціях, які знайомі аудиторії та викликають особистісний відгук. Як зазначають сучасні автори, важливою ознакою цієї форми є партисипативність, тобто залучення глядачів до процесу творення змісту або його подальшого осмислення [45-9]. Така взаємодія змінює традиційну модель «актор – глядач» і перетворює театральний простір на платформу суспільного діалогу.

В українському контексті інтерес до соціального театру особливо посилюється після 2014 року, а з початком повномасштабної війни його значення ще більше зросло. Дослідники та практики відзначають, що мистецькі ініціативи соціального спрямування відіграють важливу роль у підтримці спільнот, збереженні культурної ідентичності та осмисленні травматичного досвіду [48]. У цих умовах соціальний театр стає інструментом не лише культурного самовираження, а й психологічної стабілізації та суспільної консолідації.

Аналіз наукових джерел дозволяє виокремити основні функції соціального театру. По-перше, це комунікативна функція, яка полягає у створенні простору відкритого обговорення соціально значущих тем. Через театральну форму учасники мають змогу висловити власну позицію, почути інших і побачити проблему з різних точок зору [9]. По-друге, освітня функція, що реалізується через розвиток соціальних компетентностей, критичного мислення та навичок міжособистісної взаємодії. У дослідженнях останніх років підкреслюється, що інтерактивні театральні практики позитивно впливають на формування громадянської свідомості молоді [21].

Окремої уваги заслуговує психологічна або терапевтична функція соціального театру. Участь у театральних практиках дозволяє безпечно прожити складні емоції, пов'язані зі стресом чи травматичними подіями, а також сприяє розвитку емоційної стійкості. У звітах міжнародних організацій зазначається, що мистецтво під час кризових ситуацій може виступати ефективним засобом підтримки психоемоційного стану населення [48]. У цьому контексті соціальний театр виконує роль простору довіри, де можливе проговорення досвіду, який часто залишається непочутий у повсякденному житті.

Крім того, соціальний театр виконує соціалізаційну функцію, оскільки сприяє формуванню навичок співпраці, відповідальності та взаємоповаги. Особливо це важливо у роботі зі здобувачами освіти, адже через участь у театральних постановках вони набувають досвіду командної роботи, вчаться конструктивно вирішувати конфлікти та приймати спільні рішення [18]. Таким

чином, театральна діяльність стає засобом формування активної та свідомої особистості.

Щодо моделей взаємодії з аудиторією, у сучасних дослідженнях найчастіше виділяють кілька основних форматів. Перший – дискусійна модель, яка передбачає обговорення після вистави. Такий формат дозволяє поглибити розуміння проблематики та сприяє рефлексії. Другий – інтерактивна або форумна модель, коли глядачі можуть втручатися у хід подій, пропонувати альтернативні рішення або навіть брати участь у сценічній дії. Дослідники зазначають, що саме цей формат є найбільш ефективним з точки зору соціального впливу, оскільки забезпечує активну позицію аудиторії [47]. Третій – документальна модель, яка базується на реальних історіях і свідченнях, що особливо актуально в умовах війни та суспільних потрясінь [18].

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що соціальний театр є багатовимірним явищем, яке поєднує мистецький, освітній, психологічний і соціальний компоненти. Його визначальною рисою є активна взаємодія з аудиторією, що сприяє переходу від пасивного сприйняття до усвідомленої участі. Саме ця особливість забезпечує ефективність соціального театру як інструменту роботи зі здобувачами освіти та різними соціальними групами в умовах сучасних викликів.

1.2. Театр як інструмент соціальної підтримки та суспільного діалогу під час війни

У період повномасштабної війни театр набуває особливого соціального значення, виходячи далеко за межі своєї традиційної естетичної функції та перетворюючись на потужний інструмент соціальної підтримки, колективного осмислення травматичного досвіду, формування психологічної стійкості та відновлення суспільного діалогу. Сучасна гуманітаристика визначає такі форми мистецької взаємодії через категорію *applied theatre* – прикладного театру, що орієнтований на роботу з конкретними спільнотами, соціальними групами та

вразливими категоріями населення [45-47]. У цьому контексті театр перестає бути лише продуктом естетичного переживання, перетворюючись на процес, у якому глядач стає активним співучасником, а власний досвід – матеріалом для творчого переосмислення, діалогу та взаємного пізнання.

Однією з найпоширеніших та найефективніших форм прикладного театру є плейбек-театр, заснований у 1975 році в США Джонатаном Фоксом та Джо Салас. Методологія плейбек-театру базується на принципі публічного свідчення особистої історії та її імпровізаційного відтворення акторами у форматі перформансу. Як підкреслює Дж. Фокс, плейбек не ставить за мету лікування або глибокий аналіз проблеми; його основне завдання — створення простору для чесного наративу, творчої рефлексії та глибокого слухання, що дозволяє учасникам бути почутими та усвідомити власні переживання [40. с. 3]. Цей підхід набуває особливої актуальності у воєнний час, коли велика кількість людей стикається з травматичними подіями, втратою близьких, вимушеним переселенням, зміною соціальних ролей та порушенням звичних моделей життя.

Теоретичною основою плейбек-театру є концепція інтеграції мистецтва, ритуалу та соціальної взаємодії [40]. Ритуалізована структура перформансу створює передбачувані рамки, безпечні межі та відчуття довіри, що є критично важливим для людей із посттравматичним досвідом. Дослідження у сфері драматерапії та психодрами демонструють, що символічне та художнє відтворення подій дозволяє створити психологічну дистанцію від травматичного матеріалу, зменшити інтенсивність емоційної реакції та сприяти інтеграції пережитого досвіду [44-47]. Таким чином, плейбек-театр виконує підтримувальну та інтегративну функцію, водночас не претендуючи на роль психотерапії.

Емпіричні дані підтверджують позитивний вплив плейбек-перформансів на психоемоційний стан учасників і глядачів. Зокрема, нейропсихологічне дослідження після урагану Гарві у США зафіксувало зниження рівня тривожності та симптомів посттравматичного стресового розладу у глядачів після серії плейбек-перформансів [43]. Механізм дії пояснюється посиленням емпатійної взаємодії, відчуттям спільності та залученості в колективний процес.

Схожі висновки були отримані під час миротворчих ініціатив, таких як проєкт Chautari Natak у Непалі, де плейбек-театр слугував платформою для діалогу між цивільними та колишніми комбатантами, сприяючи демобілізації травматичних наративів та побудові довіри у суспільстві [46].

В українському контексті воєнний період з 2014 року, а особливо після 2022 року, підкреслив необхідність доступних і неклінічних форм соціально-психологічної підтримки. За даними UNESCO (2022), культурні практики в умовах кризи сприяють підвищенню соціальної стійкості громад, відновленню горизонтальних зв'язків, формуванню довіри та солідарності. Театр, що спирається на живий контакт, спільне переживання та імпровізацію, стає потужною альтернативою ізоляції, соціальній фрагментації та психологічній відчуженості населення.

Особливу значимість у цьому процесі набуває принцип горизонтальності, який перегукується з ідеями Пауло Фрейре про діалог як основу подолання пригноблення та формування критичної свідомості [41]. У плейбек-театрі відсутня жорстка ієрархія між «експертом» і «аудиторією»; кожна історія визнається значущою, а роль глядача не обмежується пасивним спостереженням. Такий підхід сприяє демаргіналізації вразливих груп – внутрішньо переміщених осіб, військових, ветеранів, людей з інвалідністю, родин загиблих – та формує умови для їхньої соціальної інтеграції.

Водночас важливо чітко розрізнити плейбек-театр і психотерапію. Психотерапія передбачає тривалі професійні відносини, структурований запит та клінічну відповідальність, а також конкретну цільову роботу з психічними станами клієнта [23]. Плейбек-перформанс є відкритим публічним процесом, у якому історія стає художнім матеріалом, а головним результатом є не корекція поведінки чи психологічний аналіз, а визнання досвіду, посилення соціальної приналежності та створення умов для колективного переосмислення подій. Як зазначає Дж. Томпсон, прикладний театр діє через так званий «ефект присутності» та колективну емоційну залученість, створюючи простір для соціального відновлення та зміцнення спільнот [47].

Таким чином, театр у воєнний час виконує комплексну соціальну функцію, поєднуючи підтримку, інтеграцію, комунікацію та миротворчу діяльність. Він формує безпечний простір, у якому травматичний досвід можна переосмислити не в ізоляції, а у взаємодії з іншими учасниками, через ритуал, імпровізацію, метафору та художню форму. У сучасних умовах для України це має стратегічне значення, адже соціальна згуртованість, довіра та колективна психологічна стійкість є критичною основою відновлення держави, суспільного капіталу та громадянського суспільства. Театр стає не лише мистецтвом, а активним соціальним механізмом, здатним підтримувати людей, консолідувати громади та забезпечувати культурну та психологічну адаптацію у кризові періоди.

1.3. Психологічні та комунікативні особливості взаємодії з аудиторією в кризових умовах

У воєнний час соціальні театральні проекти мають особливе значення, адже вони допомагають людям справлятися з емоційним навантаженням та підтримувати психоемоційне здоров'я. Аудиторія таких проектів часто переживає стрес, тривогу, страх, втрату близьких і житла, а також невизначеність майбутнього. Соціальний театр у цих умовах стає не просто формою мистецтва, а інструментом підтримки та психологічної розрядки, де люди можуть безпечно поділитися своїми переживаннями, обговорити їх і разом знайти способи адаптуватися до нових умов.

Психологічна взаємодія в соціальному театрі базується на емпатії та взаємній підтримці. Фасилітатори не ставлять себе в позицію експертів, а діють як співучасники процесу. Це допомагає глядачам відчувати безпеку та зменшує внутрішні бар'єри для вираження емоцій. Через театральні вправи люди можуть символічно показати власні переживання, «відставити» їх трохи вбік і поступово осмислити свій досвід. Такі підходи підтверджують дослідження в драма-терапії та психології травми, які показують, що символічне відтворення подій дозволяє знизити емоційне навантаження і краще інтегрувати пережите [44-47].

Соціальні театральні практики враховують різні потреби аудиторії. Для дітей та підлітків використовують ігри, імпрровізації та інтерактивні сцени, які допомагають їм через гру висловлювати свої емоції. Для дорослих проводять структуровані вистави та обговорення, де можна спокійно розібратися з власними переживаннями. Для ветеранів і внутрішньо переміщених осіб важливо створити відчуття контролю, поваги до їхнього досвіду і безпеки. Такі підходи дозволяють адаптувати театр до конкретних потреб кожної групи і забезпечити максимально комфортну психологічну взаємодію [46].

Важливу роль відіграє спільне переживання і групова динаміка. Коли люди разом беруть участь у театральних процесах, це формує відчуття приналежності, взаємної підтримки і колективної стійкості. Участь у спільних сценах допомагає зменшити почуття самотності, підвищити рівень довіри та відчуття, що ти не один у своїх переживаннях. Це особливо важливо для спільнот, які постраждали від війни, адже колективне переживання допомагає відновлювати соціальні зв'язки та відчуття єдності [47-43].

В Україні під час війни вже є багато практичних прикладів таких ініціатив:

Театр «Актор» у Львові проводить імпрровізаційні заняття для дітей та підлітків, які пережили евакуацію. Тут вони можуть розповісти власні історії, відчуття підтримки та навчитися безпечно виражати емоції.

Проект «Молодіжний театр діалогу» у Києві організовує вистави для ветеранів та родин загиблих. Учасники разом обговорюють втрату, стрес і способи взаємопідтримки.

Ініціатива «Театр у бомбосховищі» у Харкові адаптує вистави для обмеженого простору укриттів, поєднуючи мистецтво з безпечною формою вираження емоцій під час обстрілів.

Плейбек-театр «Голос громади» у Дніпрі дає мешканцям можливість ділитися історіями про переселення, втрату домівок і адаптацію до нових умов, створюючи відчуття спільності та підтримки.

Проект «ART for Peace» у Запоріжжі поєднує театральні постановки та художні майстер-класи для дітей та молоді, які втратили житло, допомагаючи їм висловлювати страхи, тривогу і надію через творчість.

«Театральні зустрічі» у Чернігові проводять серії імпровізаційних сесій для дорослих переселенців, де обговорюються теми адаптації та подолання соціальної ізоляції, що допомагає зміцнити психологічну стійкість.

Комунікація у соціальному театрі будується через діалог і інтерактивні техніки: учасники грають сценки, відтворюють особисті історії, моделюють конфлікти або беруть участь у ритуальних діях. Це дозволяє безпечно проявляти емоції, отримувати зворотний зв'язок і краще розуміти один одного.

Особлива увага приділяється психологічній безпеці. Фасилітатори передбачають перерви, структуровану імпровізацію і контрольовані формати занять, щоб уникнути перенавантаження та дати учасникам час на емоційну регуляцію.

Таким чином, соціальний театр під час війни допомагає людям справлятися з емоційним навантаженням, відчувати підтримку, розвивати довіру та емпатію, формувати відкритий діалог і спільно осмислювати важкі події. Це не просто мистецтво — це важливий інструмент об'єднання, психологічної допомоги та відновлення соціальних зв'язків у складних умовах.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

2.1. Огляд українських театральних ініціатив воєнного періоду

Повномасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року впродовж перших тижнів спричинило глибокі трансформації у сфері культурно-мистецького життя країни. Театральна інфраструктура зазнала значних втрат через руйнування будівель, водночас відбулися процеси внутрішнього переміщення та еміграції митців, а також постала реальна загроза життю населення. У цих умовах театри були змушені змінити свою функціональну роль, перетворившись на гуманітарні осередки, волонтерські платформи та простори підтримки. Як зазначає І. Чужинова, вже на початковому етапі війни низка театрів у Києві, Львові, Івано-Франківську, Хмельницькому, Харкові, Чернігові, Дніпрі трансформувалися у прихистки, пункти допомоги, логістичні центри та навіть мінігостели. Такі практики виникали спонтанно, але демонстрували усвідомлення театрами своєї участі у спротиві через безпосередню соціальну дію [33].

Поступово, подолавши перший шок, уже навесні 2022 року українські театри почали відновлювати діяльність у нових умовах, що супроводжувалося зростанням національно-патріотичних настроїв. Сучасний етап розвитку театального мистецтва часто окреслюється як своєрідний «ренесанс», який відбувається попри постійну загрозу обстрілів, що неодноразово спрямовувалися і на театральні об'єкти (Костянтинівка, Херсон, Чернігів тощо).

Наукове осмислення актуальних культурних процесів є складним завданням, адже, за зауваженням У. Еко, дослідження сучасності завжди є більш проблематичним порівняно з аналізом класичних явищ [11; 35]. Водночас вивчення українського театру воєнного періоду є необхідним для виявлення його специфічних рис, прогнозування подальшого розвитку та осмислення ролі мистецтва у кризових суспільних умовах. Це передбачає звернення до широкого

спектра джерел — як наукових, так і публіцистичних — що дозволяє окреслити ключові напрями дискурсу.

Для ґрунтовного аналізу театрального процесу важливим є залучення різноманітних джерел. Значну роль відіграють науково-популярні театральні видання, зокрема «Просценіум», «Український театр», «Кіно-Театр», які публікують критичні статті, рецензії, інтерв'ю та аналітичні матеріали. Однією з перших спроб комплексного осмислення театрального життя в умовах війни стала стаття В. Котенок «Український театр під час війни: 24 лютого – 24 квітня», де висвітлено багатовекторну діяльність театрів — від волонтерської до творчої [19]. Також у цьому виданні представлено рецензії на сучасні постановки воєнної тематики, які, за спостереженнями дослідників, виконують важливу терапевтичну функцію, допомагаючи глядачам опрацьовувати травматичний досвід [20].

Окрему увагу дослідники приділяють драматургії воєнного часу. Зокрема, у праці А. Галас наголошується на домінуванні теми травми в сучасних драматургічних текстах, які водночас виконують функції інформування та емоційного переживання травматичного досвіду [8]. Інтерв'ю з театральними діячами також фіксують ключові тенденції розвитку театру, зокрема осмислення війни, трансформацію художньої мови та використання нових виражальних засобів [13].

Важливим складником публіцистичного дискурсу є матеріали у суспільно-політичних медіа, таких як «Українська правда. Життя», «Український тиждень», «Суспільне. Культура». У цих виданнях представлено рецензії, інтерв'ю та аналітичні статті, що відображають актуальні тенденції театрального життя. Зокрема, у публікаціях підкреслюється переосмислення класичних творів у контексті війни, акцент на травматичному досвіді та зростання терапевтичної ролі театру [26; 34]. Аналітичні огляди Г. Веселовської демонструють еволюцію театрального процесу впродовж 2022–2024 років, підкреслюючи активізацію національного репертуару та відмову від російськомовного культурного продукту [6; 7; 88].

Інформаційний простір театрального життя також представлений спеціалізованими ресурсами («ProTeatr», «Театральна риболовля»), офіційними платформами та медіапроектами, що висвітлюють події, фестивалі, конкурси та інші ініціативи [8; 14; 25]. Важливим джерелом є інтерв'ю з провідними діячами театру, які фіксують їхні професійні та світоглядні позиції, а також підкреслюють значення театру як інструменту підтримки суспільства, формування національної ідентичності та популяризації української культури на міжнародному рівні [10; 31].

Таблиця 2.1

Основні джерела дослідження театрального процесу воєнного періоду

Тип джерела	Представники / платформи	Характер інформації	Значення для дослідження
Наукові праці	Бентя Ю., Шопін П., Юдова-Романова К.	Теоретичний аналіз	Формування наукового підходу
Театральні журнали	«Український театр», «Просценіум»	Рецензії, аналітика	Фіксація актуальних тенденцій
Медіа	«Українська правда. Життя», «Суспільне. Культура»	Інтерв'ю, огляди	Відображення суспільного резонансу
Онлайн-платформи	ProTeatr, театральні блоги	Оперативна інформація	Актуалізація подій
Аудіовізуальні ресурси	Подкасти, відео	Дискусії, інтерпретації	Розширення дискурсу

Окрему нішу займають подкасти та аудіовізуальні матеріали, які оперативно реагують на виклики часу та сприяють поширенню професійного дискурсу [17; 29; 30].

На відміну від публіцистики, науковий дискурс українського театру воєнного періоду перебуває на стадії становлення та представлений обмеженою кількістю досліджень. У цих працях аналізуються організаційні трансформації театрів, зміни репертуарної політики, терапевтичний потенціал вистав та розвиток документального театру як однієї з найактуальніших форм осмислення

воєнної реальності [27; 28; 35]. Дослідники також підкреслюють тенденцію до переосмислення класичної драматургії та активної участі театру в суспільному діалозі щодо війни [3].

Таблиця 2.2

Трансформація функцій українських театрів у період війни

Період	Основні функції театрів	Характер діяльності	Приклади проявів
Початок війни (лютий–березень 2022)	Гуманітарна, захисна	Надання прихистку, допомоги	Театри як укриття, пункти допомоги, склади
Адаптаційний етап (весна–літо 2022)	Соціально- підтримувальна	Волонтерство, психологічна підтримка	Проведення благодійних заходів, підтримка ВПО
Стабілізаційний етап (2022–2023)	Культурно- комунікативна	Відновлення вистав, нові формати	Постановки на тему війни, документальний театр
Сучасний етап (2023–2024)	Інтегративна, ідентифікаційна	Формування національної свідомості	Патріотичний репертуар, міжнародні гастролі

Таким чином, проведений огляд українських театральних ініціатив воєнного періоду свідчить про їх багатовимірний і комплексний характер, який поєднує культурну, соціальну та психологічну функції. Сучасні театральні практики включають як волонтерську та гуманітарну діяльність — надання прихистку, організацію пунктів допомоги та підтримку внутрішньо переміщених осіб, так і творче освоєння нових художніх форм та дискурсів, що відображають актуальні суспільні виклики. У цих умовах театр перестає бути лише традиційною культурною інституцією та набуває значення важливого соціального механізму, здатного забезпечувати колективне переживання травматичного досвіду, емоційну підтримку населення та зміцнення соціальної стійкості громад. Крім того, через розвиток патріотичного репертуару, інтерактивних форматів і документальних постановок він сприяє формуванню та

зміцненню національної ідентичності, підтримує міжрегіональний та міжнародний культурний діалог, а також підвищує усвідомлення громадянами своєї ролі у відновленні та розвитку суспільства в умовах воєнного конфлікту.

2.2. Формати інтерактивної взаємодії з глядачем (форум-театр, документальний театр, перформанс тощо)

У сучасному українському театральному просторі, який активно інтегрується в європейський культурний контекст, особливої ваги набувають нові форми інтерактивної взаємодії з глядачем. Одним із таких явищ є форум-театр – методика інтерактивної роботи з різними верствами суспільства, спрямована на вирішення соціальних проблем. Його активно застосовують у соціальній педагогіці як метод інтерактивності та педагогічної взаємодії. Аналіз публікацій свідчить, що цій проблемі присвячено чимало досліджень (С. Архіпова, О. Безпалько, Р. Вайнола, Т. Журавель, І. Зверєва, А. Капська, І. Мельничук та ін.). Проблематику використання театральних засобів у професійній підготовці педагогів в аспекті формування майстерності досліджували В. Абрамян, І. Зайцева, І. Зязюн, В. Ковальов, Л. Лимаренко, О. Федій та ін.

Важливим напрямом є інтеграція театру в соціальний простір через подолання розриву комунікації між мистецтвом і публікою, на що звертає увагу Ю. Давидов [15]. Сучасне театральне життя, згідно зі спостереженнями Н. Корнієнко [32], зазнає сутнісних перетворень, адже має відповідати новому рівню стосунків із глядачем і художньою культурою. Н. Наконечна [24] додає, що зміна призначення театру є ознакою часу.

Особливу роль у цьому контексті відіграють інтерактивні формати, що виникли як відповідь на соціальні виклики. Яскравим прикладом є «Театр переселенця» (заснований Г. Жено та Н. Ворожбіт за підтримки посольства Німеччини), який реалізується як документальний театр, де замість професійних акторів виступають реальні люди – школярі, військові, переселенці. Цей простір дозволяє висловлювати різні погляди на війну без конфлікту, водночас виконуючи функцію психосоціальної терапії. Як зауважує Х. Ніколсон, театр

сьогодні реагує на життєвий досвід молоді в глобалізованому світі, пропонуючи аналіз сучасних практик, заснованих на естетичних принципах та освітніх ідеалах [12].

Таблиця 2.3

Основні формати інтерактивної взаємодії у сучасному театрі

Формат	Сутність	Особливості взаємодії з глядачем	Соціальна функція
Форум-театр	Інтерактивна вистава з можливістю втручання	Глядач стає учасником дії	Вирішення соціальних проблем
Документальний театр	Реальні історії людей	Емоційне співпереживання	Осмислення травматичного досвіду
Перформанс	Експериментальна форма	Безпосередній контакт із публікою	Провокація рефлексії
Імерсивний театр	Повне занурення глядача	Глядач як частина простору	Посилення емоційного впливу
Соціальний театр	Орієнтація на громаду	Діалог із різними групами	Соціальна інтеграція

Сутність форум-театру (методу, започаткованого А. Боалем як «Театр пригнічених») полягає в пошуку шляхів розв’язання соціальних проблем у межах вистави разом із глядачами, які можуть ставати акторами та пропонувати власні варіанти дій. Це ефективний спосіб подолання стереотипів, зокрема щодо внутрішньо переміщених осіб (ВПО), налагодження діалогу в громадах, обговорення виборчих прав, місцевого врядування та інших важливих тем. Такі заходи зближують людей, демонструючи, що проблеми вразливих верств населення потребують суспільної уваги та спільних рішень.

Водночас інтерактивність реалізується не лише у форум-театрі, а й у документальних проєктах, де реальні історії стають основою вистави. Наприклад, вистави «Де схід?» та «Сіра зона» (з участю непрофесійних акторів, які розповідають власні чи зібрані історії) формують діалог між різними

регіонами України, долаючи брак комунікації між Сходом і Заходом. Як слушно зауважує Й. Бойс, будь-яке мистецтво – це терапія, і театр, будучи одним із найкомунікативніших видів мистецтва, сприяє примиренню, надаючи простір для розділення досвіду та власних страхів. Це нова функція театру – місце, де можна поділитися болем, навчитися жити з травмою, перетворити її на власну силу.

Таблиця 2.4

Приклади інтерактивних театральних проєктів в Україні

Назва проєкту	Формат	Цільова аудиторія	Основна проблематика
Театр переселенця	Документальний театр	ВПО, молодь	Досвід війни, ідентичність
«Де схід?»	Документальний театр	Широка аудиторія	Діалог регіонів
«Сіра зона»	Соціальний театр	Громадяни України	Життя в умовах війни
«R+J»	Перформативна вистава	Молодь	Конфлікт ідентичностей
«Сталкери»	Експериментальний театр	Театральна аудиторія	Кроскультурний досвід

Нові форми театральної взаємодії не обмежуються документальними проєктами. Серед інновацій – рок-вистава «R+J» (С. Брама), яка переосмислює шекспірівський сюжет у контексті протистояння Сходу й Заходу України; вистава «Сталкери» (П. Ар'є, С. Жирков), що поєднує різні регіональні досвіди в кроскультурному просторі; «Оскар і Рожева Пані» (Р. Держипільський, І. Вітовська), яка порушила табу на розмову про смерть і навіть спричинила законодавчі зміни щодо паліативної допомоги дітям. Ці приклади засвідчують: театр стає інструментом не лише мистецьким, а й соціально-психологічним, здатним актуалізувати для суспільства нагальні проблеми, залучати до творчості непрофесіоналів, виконувати діалогічну та інтегруючу функції для людей із

різними соціальними установками. Як наголошує німецький режисер Г. Жено, саме в театрі сьогодні є інструменти для встановлення діалогу між різними людьми [12], і ця тенденція змінює соціальну функцію театру майбутнього.

Таким чином, можна зробити висновки, що сучасний театр в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну виконує не лише функцію художньої творчості, але й стає потужним соціально-психологічним механізмом підтримки населення. Він слугує платформою для вираження емоцій, осмислення травматичного досвіду та налагодження комунікації між різними соціальними групами, особливо для тих, хто опинився у скрутних обставинах — внутрішньо переміщених осіб, дітей, родин, які втратили близьких, та інших вразливих категорій. Театр у цей період виступає як місце, де можна отримати розуміння, відчувати психологічну підтримку і знайти ресурси для подолання стресу та тривоги. Його роль виходить за межі звичної культурної діяльності — він стає важливим інструментом соціальної інтеграції, емоційного відновлення та формування колективної стійкості, демонструючи здатність мистецтва адаптуватися до екстремальних умов та одночасно виконувати функцію терапії і підтримки громадян у складний воєнний час.

2.3. Оцінка соціального впливу та комунікативної ефективності проєктів

Український театр традиційно виступає чутливим індикатором суспільно-політичних процесів, відображаючи актуальні соціальні виклики, духовні потреби та ціннісні орієнтири населення. Його роль у соціокультурному просторі є надзвичайно вагомою, особливо з урахуванням історичних трансформацій українського суспільства. Період незалежності та масштабних реформ зумовив суттєві зміни у театральній сфері, що проявилися у переосмисленні організаційних моделей, оновленні режисерських і драматургічних підходів, а також у впровадженні інноваційних форм і експериментальних практик.

У контексті оцінки соціального впливу особливого значення набуває аналіз взаємодії між театральними проєктами та аудиторією. Йдеться про вивчення

того, як театральні ініціативи відображають соціальні проблеми, формують суспільний запит і водночас реагують на нього. Важливими аспектами є також дослідження терапевтичного потенціалу інтерактивних форматів, їхнього впливу на емоційний стан глядачів, а також здатності театрів виступати інструментом соціальної консолідації та діалогу, зокрема в умовах кризових явищ і воєнного стану.

Таблиця 2.5

Критерії оцінки соціального впливу театральних проєктів

Критерій	Зміст	Показники
Емоційний вплив	Виклик емоційної реакції	Співпереживання, катарсис
Когнітивний вплив	Формування нових уявлень	Рефлексія, переосмислення
Соціальна взаємодія	Рівень комунікації	Діалог, участь аудиторії
Терапевтичний ефект	Психологічне відновлення	Зниження тривожності
Громадянська активність	Вплив на поведінку	Соціальна включеність

Науковий дискурс щодо аналізу театральної діяльності представлений у працях низки дослідників, зокрема О. Бувалець [4], І. Матіїв [22] та інших, які розкривають окремі аспекти функціонування театру як соціокультурного явища. Водночас актуальною залишається потреба у комплексному підході до оцінювання театру як інструменту соціального впливу, з урахуванням його історичних, культурних та комунікативних функцій. Дослідження регіональних особливостей театральної діяльності, представлені, зокрема, Л. Ванюгою та Л. Бажановим [5], також вказують на недостатню систематизацію цього напрямку.

Методологічною основою для оцінки соціального впливу театральних проєктів доцільно вважати соціологічний підхід до культури, який дозволяє розглядати театр як інструмент формування соціальних смислів і моделей поведінки. У цьому контексті важливими є напрацювання Т. Агеєнко [1], І. Безгіна [2] та інших дослідників, які акцентують увагу на взаємозв'язку театру з соціальними процесами. Зокрема, у праці І. Безгіна підкреслюється значення театру як засобу впливу на світогляд аудиторії та формування суспільних уявлень через сценічні образи [2].

Оцінка комунікативної ефективності театральних проєктів передбачає аналіз якості взаємодії між усіма учасниками театального процесу — режисерами, акторами та глядачами. Театр створює специфічний комунікативний простір, у якому відбувається обмін емоціями, смислами та соціальними установками. Завдяки безпосередньому контакту та ефекту співпереживання він здатен формувати громадську думку, транслявати соціальні норми та впливати на поведінкові стратегії.

Таблиця 2.6

Комунікативна ефективність театральних проєктів

Параметр	Характеристика	Результат впливу
Залученість аудиторії	Активна/пасивна участь	Поглиблення сприйняття
Діалогічність	Наявність зворотного зв'язку	Формування дискусії
Доступність	Відкритість для різних груп	Розширення аудиторії
Актуальність	Відповідність соціальним викликам	Підвищення значущості
Інноваційність	Нові форми подачі	Посилення інтересу

Історичний розвиток українського театру демонструє його здатність адаптуватися до змін соціального контексту, зберігаючи при цьому функцію культурного посередника. Зростання кількості театральних об'єднань наприкінці ХХ століття свідчить про підвищення суспільного інтересу до театру як інструменту комунікації та самовираження. Водночас економічні труднощі та трансформація державної підтримки суттєво вплинули на функціонування театральних інституцій, що позначилося на їхній ефективності та доступності для широкої аудиторії.

Сучасний театр функціонує як багатовимірна система, що поєднує естетичну, соціальну та комунікативну складові. Він не лише відображає реальність, а й моделює її, пропонуючи глядачеві певні сценарії соціальної поведінки. У цьому сенсі театральна вистава може розглядатися як форма

соціального експерименту, що дозволяє апробувати різні моделі взаємодії в умовах символічного простору [16, с. 56].

Ефективність соціального впливу театральних проєктів значною мірою визначається їхньою здатністю викликати емоційний відгук, стимулювати рефлексію та сприяти переосмисленню соціального досвіду. На відміну від масових медіа, театр здійснює більш м'який, але глибший вплив, орієнтований на внутрішні зміни особистості. Він сприяє подоланню стереотипів, формує відповідальне ставлення до соціальних процесів і стимулює розвиток критичного мислення.

Таким чином, театр виступає не лише як мистецьке явище, а й як ефективний інструмент соціальної комунікації та впливу, здатний формувати і транслювати ціннісні орієнтири, моделювати суспільні норми та стимулювати розвиток критичного мислення у різних соціальних групах. Його функція інтеграції полягає у здатності об'єднувати людей з різними соціальними, культурними та регіональними особливостями, створюючи простір для діалогу, обміну досвідом та спільного осмислення актуальних проблем. Театральні проєкти, використовуючи інтерактивні та документальні формати, дозволяють актуалізувати соціально значущі теми, зокрема питання війни, внутрішньо переміщених осіб, травматичного досвіду та міжкультурного співіснування, що значно підвищує їхню комунікативну ефективність. Соціальна значущість таких проєктів полягає у їхньому потенціалі трансформувати суспільні установки, сприяти розвитку громадянської свідомості, зміцнювати соціальну згуртованість та підтримувати міжкультурний та міжнародний діалог, що робить театр важливим елементом не лише культурного, а й соціально-психологічного життя суспільства [36, с. 11].

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ З АУДИТОРІЄЮ В УМОВАХ ВІЙНИ

3.1. Організація та методи дослідження

Емпіричне дослідження було проведене з метою виявлення особливостей взаємодії соціальних театральних проєктів з аудиторією в умовах воєнного часу, а також оцінки їхнього психологічного та комунікативного впливу на учасників. Актуальність такого дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних форм соціальної підтримки населення в умовах війни, коли значна частина громадян перебуває у стані підвищеного емоційного напруження, тривоги та невизначеності. У цьому контексті соціальний театр виступає не лише як мистецьке явище, а як інструмент психологічної стабілізації та налагодження комунікації.

Дослідження здійснювалося у березні 2026 року в онлайн-форматі з використанням платформи Google Forms. Такий формат було обрано з огляду на безпекову ситуацію в країні, а також з метою забезпечення доступності для респондентів з різних регіонів України. Використання онлайн-інструментів дозволило оперативно організувати збір даних, забезпечити анонімність відповідей і створити більш комфортні умови для респондентів, що сприяло підвищенню щирості відповідей, особливо у питаннях, пов'язаних з емоційним досвідом.

У дослідженні взяли участь 52 респонденти віком від 17 до 35 років. Такий віковий діапазон був обраний з урахуванням того, що саме молодь є однією з найбільш активних соціальних груп, яка бере участь у культурних ініціативах та соціальних проєктах, зокрема театрального спрямування. За гендерною ознакою вибірка розподілилася таким чином: 69% становили жінки та 31% — чоловіки. Подібний розподіл може свідчити про більшу залученість жінок до участі у соціально-культурних дослідженнях, а також про вищий рівень зацікавленості у питаннях емоційного досвіду та соціальної взаємодії.

За соціальним статусом респонденти були представлені студентами (54%), працюючою молоддю (29%) та внутрішньо переміщеними особами (17%). Включення до вибірки внутрішньо переміщених осіб має важливе значення, оскільки ця категорія населення є однією з найбільш вразливих у контексті воєнних подій та потребує додаткових ресурсів психологічної підтримки та соціальної адаптації. Таким чином, сформована вибірка дозволяє отримати достатньо репрезентативні дані для аналізу досліджуваної проблеми.

У процесі дослідження було використано комплекс методів, що забезпечили всебічне вивчення особливостей взаємодії соціальних театральних проєктів з аудиторією. Основним методом збору емпіричних даних стало анкетування, яке дало змогу отримати узагальнену інформацію про досвід респондентів, їхнє ставлення до соціального театру та оцінку його впливу. Анкетування як метод соціально-психологічного дослідження є ефективним інструментом для виявлення як кількісних показників, так і загальних тенденцій у сприйнятті досліджуваного явища.

Для обробки результатів було застосовано методи описової статистики, зокрема відсотковий аналіз, що дозволило систематизувати отримані дані, визначити частоту відповідей та виявити домінуючі тенденції. Це забезпечило наочність результатів і дало можливість зробити обґрунтовані висновки щодо рівня емоційного впливу, залученості аудиторії та соціального значення театральних проєктів.

Поряд із кількісним аналізом було використано якісний аналіз відкритих відповідей, що дозволило глибше дослідити індивідуальний досвід респондентів, їхні емоційні реакції та суб'єктивне сприйняття театральних практик. Такий підхід дав змогу виявити смислові акценти, які не завжди можна зафіксувати за допомогою стандартизованих запитань, а також доповнити статистичні дані змістовною інтерпретацією.

Інструментом дослідження виступила авторська анкета, що складалася з 10 запитань закритого та відкритого типу. Її структура була спрямована на комплексне вивчення основних аспектів взаємодії з соціальними театральними

проектами, зокрема досвіду участі, рівня емоційного впливу, ступеня залученості, особливостей комунікації та оцінки соціального значення таких ініціатив. Закриті запитання забезпечили можливість отримання кількісно вимірюваних результатів, тоді як відкриті запитання дозволили респондентам більш вільно висловити власну думку, поділитися особистими враженнями та оцінками.

Проведення дослідження відбувалося у кілька послідовних етапів. На підготовчому етапі було визначено мету та завдання дослідження, обрано методи та розроблено анкету. Основний етап передбачав безпосереднє проведення опитування та збір емпіричних даних. На аналітичному етапі здійснювалася обробка результатів, їх узагальнення та систематизація. Завершальний етап полягав в інтерпретації отриманих даних та формулюванні висновків.

Таким чином, організація дослідження та використані методи забезпечили комплексний підхід до вивчення взаємодії соціальних театральних проєктів з аудиторією в умовах війни, що дозволило отримати достовірні та змістовні результати для подальшого аналізу.

3.2. Аналіз результатів дослідження

У результаті проведеного емпіричного дослідження було отримано масив даних, який дозволяє всебічно проаналізувати особливості взаємодії аудиторії із соціальними театральними проєктами в умовах воєнного часу, а також визначити рівень їхнього емоційного, комунікативного та соціального впливу. Аналіз отриманих результатів здійснювався шляхом узагальнення відповідей респондентів, їх кількісної обробки та подальшої інтерпретації.

Передусім було проаналізовано досвід участі респондентів у соціальних театральних ініціативах, що дозволило визначити ступінь поширеності таких практик серед опитаної аудиторії. Узагальнені результати представлено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Досвід участі респондентів у соціальних театральних проєктах

Варіант відповіді	Кількість (%)
Мали досвід участі/відвідування	68%
Не мали, але зацікавлені	24%
Не цікавляться	8%

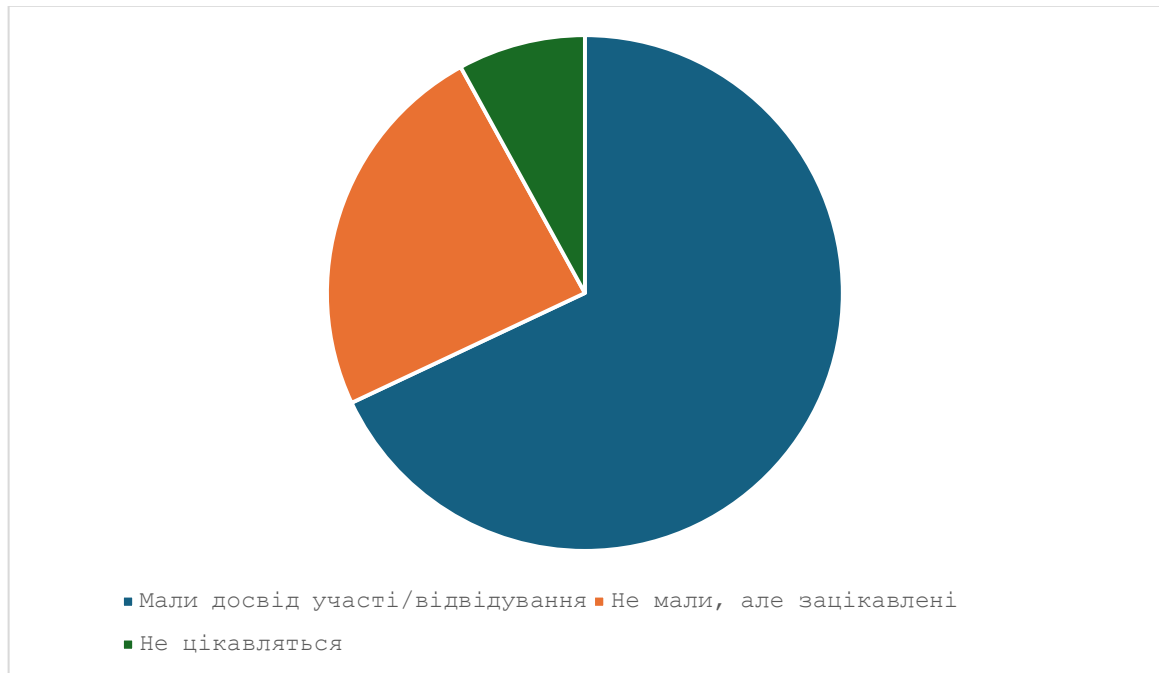

Рисунок 3.1. – Досвід прийняття участі у соціальних проєктах

Як свідчать дані таблиці 3.1. та рисунку 3.1, більшість респондентів (68%) вже мали досвід взаємодії із соціальними театральними проєктами. Це вказує на достатньо високий рівень поширення таких ініціатив серед молоді, а також підтверджує їхню актуальність у сучасному соціокультурному просторі України. Водночас 24% опитаних, які не мають досвіду участі, але виявляють зацікавленість, формують потенційний ресурс для подальшого розвитку соціального театру. Незначна частка респондентів (8%), які не цікавляться такими формами діяльності, може пояснюватися недостатньою поінформованістю або індивідуальними особливостями сприйняття мистецьких практик.

Наступним етапом аналізу стало дослідження емоційного впливу соціальних театральних проєктів на аудиторію, оскільки саме цей аспект є одним із ключових у контексті їхнього психологічного значення. Узагальнені результати подано в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Рівень емоційного впливу соціальних театральних проєктів

Рівень впливу	Кількість (%)
Сильний	74%
Помірний	21%
Відсутній	5%

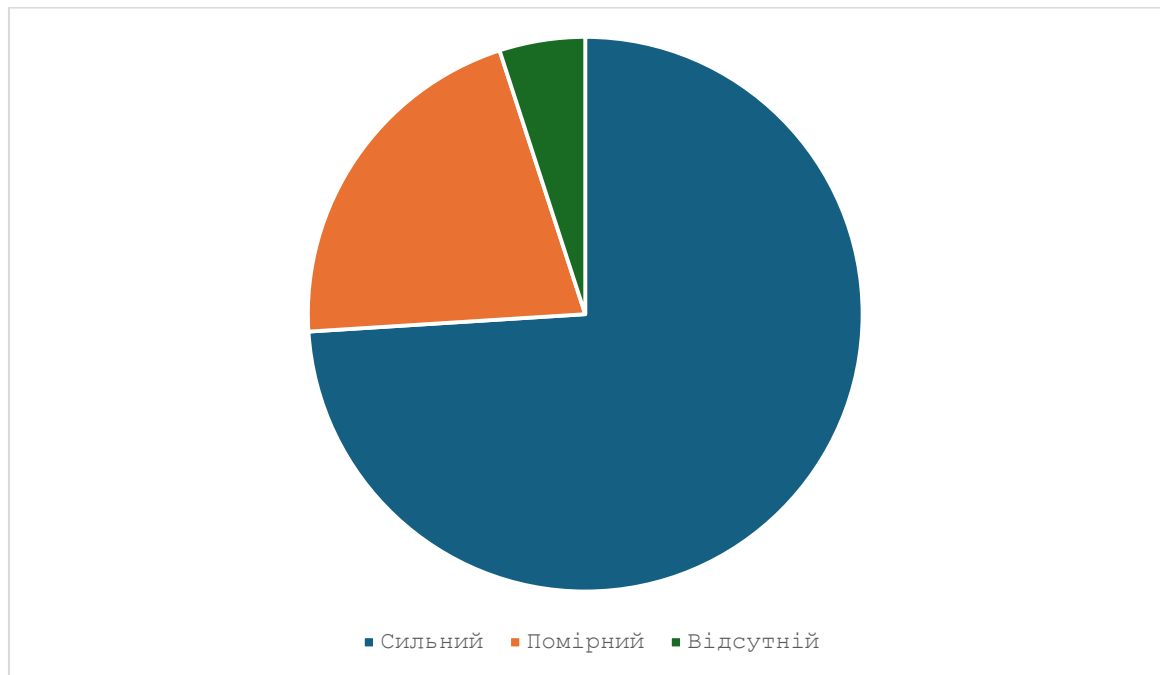

Рисунок 3.2. – Рівень емоційного впливу театральних проєктів

Як видно з таблиці 3.2 та рисунку 3.2, переважна більшість респондентів (74%) відзначає сильний емоційний вплив, що свідчить про здатність соціального театру викликати глибокі переживання та емоційний відгук. Помірний вплив зафіксовано у 21% опитаних, тоді як лише 5% не відчули суттєвого емоційного ефекту. Отримані результати дозволяють зробити висновок про високу ефективність театральних практик як засобу емоційного залучення аудиторії.

Додатковий аналіз показав, що 71% респондентів зазначили, що участь у соціальних театральних проєктах допомогла їм краще зрозуміти власні емоції та

переживання. Це свідчить про рефлексивний потенціал таких практик, який сприяє усвідомленню внутрішніх станів та їх подальшій інтеграції. Крім того, 63% опитаних повідомили про відчуття психологічного полегшення після участі або перегляду вистав, що підтверджує терапевтичний ефект соціального театру, особливо в умовах підвищеного стресу, спричиненого війною.

Важливим напрямом дослідження стало вивчення рівня комунікативної взаємодії, оскільки соціальний театр передбачає активний діалог між учасниками та глядачами. Результати представлено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Рівень комунікативної залученості респондентів

Показник	Кількість (%)
Мали можливість висловитись	69%
Брали активну участь	58%
Пасивна участь	42%

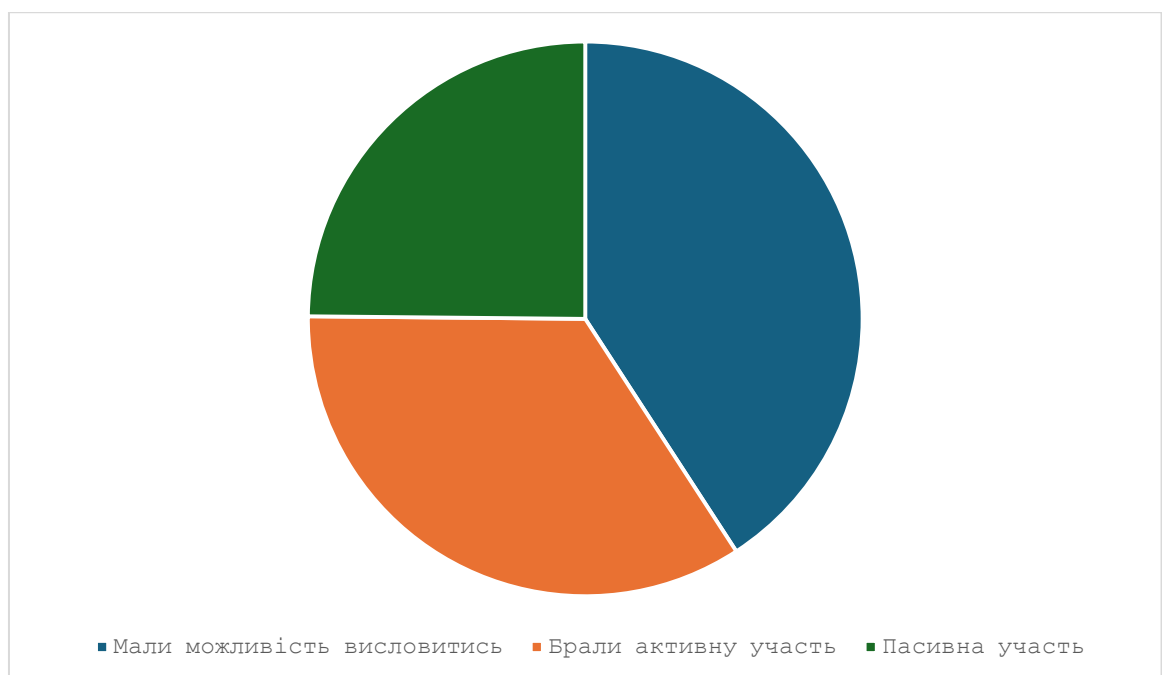

Рисунок 3.3. – Рівень комунікативної залученості

Аналіз даних таблиці 3.3. та рисунку 3.3, свідчить про те, що більшість респондентів (69%) відчули можливість відкрито висловлювати власні думки та переживання у процесі взаємодії. Це є важливою характеристикою соціального

театру як простору діалогу та взаєморозуміння. Водночас 58% опитаних брали безпосередню участь у театральних практиках, що свідчить про достатній рівень інтерактивності. Разом з тим, 42% залишалися у більш пасивній ролі, що може пояснюватися індивідуальними психологічними бар'єрами, рівнем готовності до відкритого самовираження або особливостями формату конкретного заходу.

Подальший аналіз був спрямований на визначення соціального впливу театральних проєктів, що є важливим критерієм їхньої ефективності в умовах воєнного часу. Узагальнені результати подано в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Соціальний вплив театральних проєктів на аудиторію

Показник	Кількість (%)
Підвищення емпатії	76%
Переосмислення соціальних проблем	67%
Бажання допомагати іншим	61%
Відчуття єдності	72%

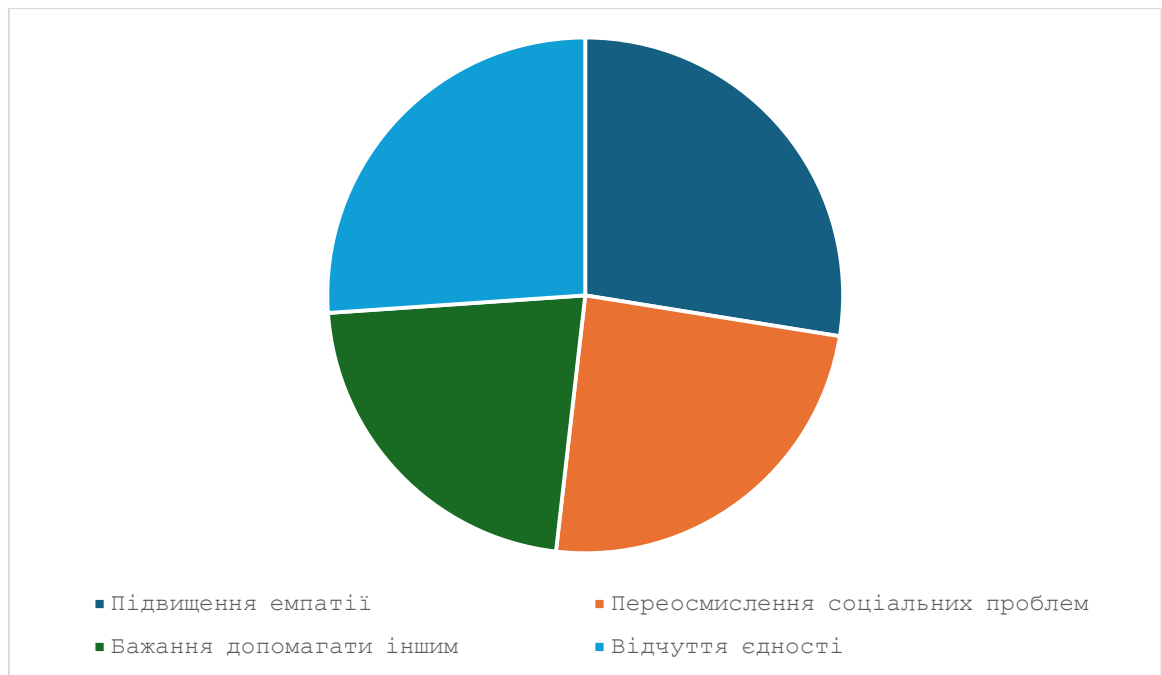

Рисунок 3.4. – Соціальний вплив театральних проєктів

Як свідчать дані таблиці 3.4 та рисунку 3.4, соціальні театральні проекти мають значний вплив на формування емпатії (76%) та відчуття єдності (72%), що є критично важливим у кризових умовах. Переосмислення соціальних проблем відзначили 67% респондентів, що свідчить про когнітивний вплив театральних практик, спрямований на зміну уявлень та установок. Водночас 61% опитаних зазначили, що участь у таких проектах сприяє формуванню бажання допомагати іншим, що вказує на розвиток соціально активної позиції.

Окремо було проаналізовано ефективність різних форматів соціального театру, що дозволило визначити найбільш дієві підходи до взаємодії з аудиторією. Результати представлено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Оцінка ефективності форматів соціального театру

Формат	Кількість (%)
Форум-театр	64%
Плейбек-театр	59%
Документальний театр	52%
Перформанс	37%

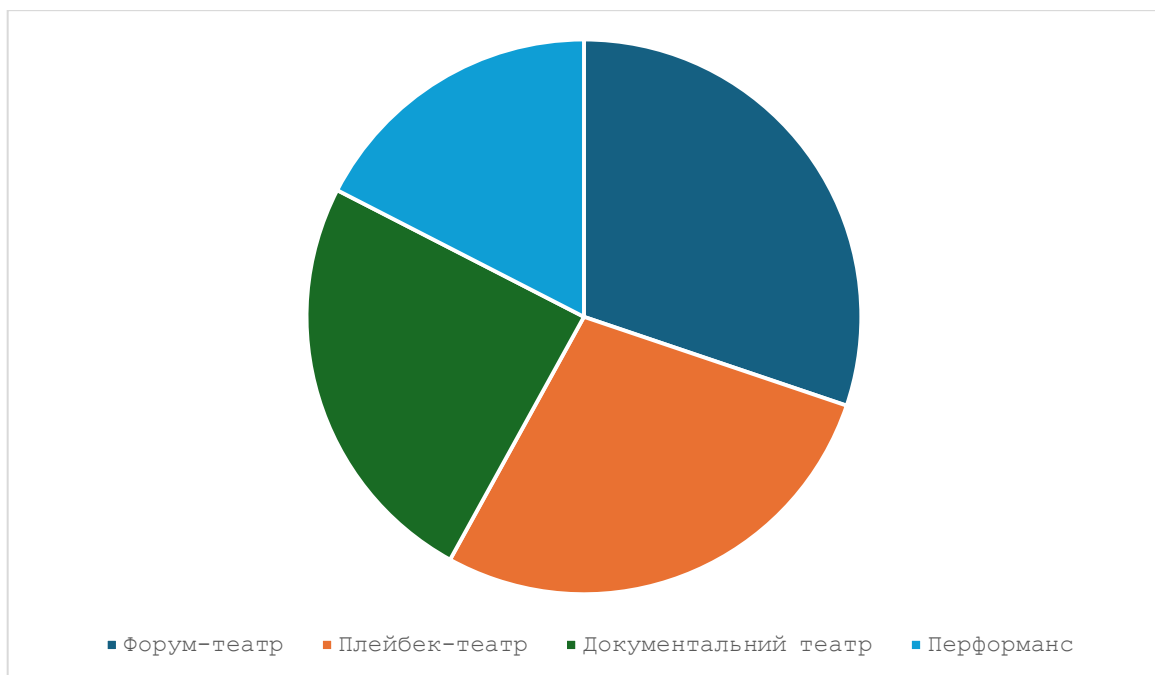

Рисунок 3.5. – Оцінка ефективності форматів соціального театру

Згідно з даними таблиці 3.5 та рисунку 3.5, найбільш ефективними респонденти вважають інтерактивні формати, зокрема форум-театр (64%) та плейбек-театр (59%), що передбачають активну участь глядачів у процесі. Це підтверджує тезу про те, що саме залучення аудиторії до дії значно підвищує ефективність театральних практик. Документальний театр (52%) також має значний вплив, що пояснюється використанням реальних історій, які викликають сильний емоційний відгук. Найменш ефективним визначено перформанс (37%), що може бути пов'язано з його складнішою формою сприйняття та меншою орієнтацією на діалог із глядачем.

Аналіз відкритих відповідей дозволив значно розширити розуміння отриманих результатів. Респонденти підкреслювали, що участь у соціальних театральних проєктах створює відчуття безпечного простору, де можна відкрито говорити про власні переживання, пов'язані з війною. Багато хто зазначав, що такі практики допомагають знизити рівень тривожності, відчутти підтримку та усвідомити спільність досвіду з іншими людьми. Окремі відповіді свідчать про те, що театр допомагає змінити ставлення до складних життєвих ситуацій, а також сприяє формуванню більш усвідомленої життєвої позиції.

Таким чином, проведений аналіз результатів дослідження дозволяє зробити висновок, що соціальні театральні проєкти в умовах війни є ефективним інструментом впливу на аудиторію. Вони забезпечують глибокий емоційний відгук, сприяють розвитку комунікативних навичок, формують емпатію та соціальну згуртованість, а також стимулюють переосмислення соціальних проблем. Отримані результати підтверджують важливу роль соціального театру як засобу психологічної підтримки та соціальної інтеграції в сучасному українському суспільстві.

3.3. Інтерпретація отриманих даних та практичні рекомендації щодо посилення взаємодії з аудиторією

Інтерпретація результатів проведеного емпіричного дослідження дозволяє не лише узагальнити кількісні показники, отримані в ході анкетування, а й глибше зрозуміти механізми впливу соціальних театральних проєктів на аудиторію в умовах воєнного часу. Отримані дані свідчать про комплексний характер цього впливу, який охоплює емоційний, когнітивний, поведінковий та соціальний рівні, що загалом підтверджує багатовимірну природу соціального театру, розглянуту у попередніх розділах роботи.

Передусім варто зазначити, що високий рівень емоційного відгуку аудиторії (81%) є показником глибокої залученості глядачів у театральний процес. Це означає, що соціальні театральні проєкти не залишаються на поверхневому рівні сприйняття, а проникають у внутрішній емоційний досвід людини, активізуючи механізми співпереживання, емпатії та емоційної ідентифікації з героями або ситуаціями, представленими у виставі. У контексті воєнного часу це набуває особливого значення, оскільки значна частина населення перебуває у стані емоційного напруження, хронічного стресу та психологічної втоми. Соціальний театр у цьому випадку виступає своєрідним «безпечним контейнером» для емоцій, де люди можуть дозволити собі переживати, виражати та осмислювати власні почуття.

Показник у 74% респондентів, які відзначили зниження рівня тривожності після участі або перегляду театральних проєктів, свідчить про наявність вираженого психорегуляційного ефекту. Це дозволяє розглядати соціальні театральні практики як один із доступних і ефективних інструментів підтримки психічного здоров'я в неклінічному середовищі. Особливістю такого впливу є його ненав'язливість: на відміну від традиційних психологічних інтервенцій, театр не потребує формального звернення за допомогою, що знижує бар'єр участі для широких верств населення. Таким чином, соціальний театр може виконувати

функцію первинної профілактики психологічних труднощів, сприяючи стабілізації емоційного стану аудиторії.

Не менш важливим є показник залученості аудиторії. Дані дослідження демонструють, що 68% респондентів брали активну участь у театральному процесі, тоді як 32% залишалися пасивними спостерігачами. Такий розподіл свідчить про загалом високий рівень ефективності інтерактивних форматів, однак водночас вказує на наявність певних бар'єрів до участі. Інтерпретуючи ці результати, можна припустити, що частина аудиторії потребує додаткового часу для включення у процес або більш м'яких форм взаємодії. Це особливо актуально для людей із підвищеним рівнем тривожності, травматичним досвідом або низьким рівнем соціальної довіри. Отже, одним із ключових завдань організаторів є створення умов для поступового залучення глядачів, з урахуванням їхніх індивідуальних психологічних особливостей.

Когнітивний аспект впливу також є достатньо вираженим. Зокрема, 72% респондентів зазначили, що участь у соціальних театральних проєктах сприяла переосмисленню соціальних проблем. Це означає, що театр виконує функцію не лише емоційного, а й інтелектуального стимулятора, який активізує процеси рефлексії, аналізу та критичного мислення. У контексті війни це має особливе значення, оскільки дозволяє людям не лише переживати події, а й осмислювати їх, формувати власну позицію та знаходити нові смисли у складних життєвих обставинах.

Соціальний вимір впливу підтверджується тим, що 64% респондентів відчули посилення відчуття єдності та приналежності до спільноти. Це свідчить про те, що соціальний театр виконує важливу інтегративну функцію, сприяючи відновленню соціальних зв'язків, які часто порушуються в умовах війни. Відчуття спільності, підтримки та взаєморозуміння є критично важливими для формування колективної стійкості суспільства. У цьому контексті театр виступає не лише як мистецький простір, а як соціальний інститут, що сприяє консолідації громад.

Якісний аналіз відкритих відповідей дозволив поглибити розуміння отриманих результатів. Багато респондентів підкреслювали такі аспекти, як «відчуття підтримки», «можливість бути почутим», «розуміння, що інші переживають подібні емоції», «зниження внутрішньої напруги». Ці відповіді свідчать про те, що соціальний театр створює унікальний комунікативний простір, де поєднуються елементи мистецтва, діалогу та психологічної підтримки. Особливо важливим є феномен «нормалізації досвіду», коли людина усвідомлює, що її переживання не є унікальними, а поділяються іншими, що знижує рівень ізоляції та тривоги.

Разом з тим, результати дослідження виявили і певні проблемні аспекти, які потребують уваги. Зокрема, 28% респондентів зазначили недостатню доступність соціальних театральних проєктів, особливо у невеликих населених пунктах та регіонах, віддалених від культурних центрів. Це свідчить про нерівномірний розподіл культурних ресурсів та необхідність розширення географії таких ініціатив. Крім того, 21% опитаних вказали на недостатній рівень поінформованості про подібні заходи, що свідчить про потребу вдосконалення комунікаційної стратегії.

На основі проведеної інтерпретації доцільно сформулювати розширені практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності взаємодії соціальних театральних проєктів з аудиторією.

Перш за все, необхідно системно розвивати інтерактивні формати роботи. Форум-театр, плейбек-театр, імерсивні та перформативні практики мають значний потенціал для залучення аудиторії, оскільки дозволяють глядачам переходити від пасивного спостереження до активної участі. Водночас важливо забезпечити різноманітність форматів, щоб кожен учасник міг обрати комфортний для себе рівень включеності.

Другим важливим напрямом є підвищення кваліфікації фасилітаторів. Робота з аудиторією в умовах війни потребує міждисциплінарного підходу, що поєднує театральні, педагогічні та психологічні компетентності. Фасилітатори

повинні володіти навичками емоційної підтримки, вміти працювати з груповою динамікою, запобігати конфліктам і створювати безпечний простір для взаємодії.

Третім напрямом є розширення доступності соціальних театральних ініціатив. Це може бути реалізовано через організацію виїзних вистав, проведення заходів у громадах, співпрацю з освітніми закладами, громадськими організаціями та центрами підтримки. Важливим є також розвиток онлайн-форматів, які дозволяють залучити аудиторію незалежно від її географічного розташування.

Четвертий аспект стосується вдосконалення комунікаційної політики. Необхідно активніше використовувати соціальні мережі, цифрові платформи, медіа та партнерські канали для поширення інформації про театральні проекти. Важливо не лише інформувати, а й формувати інтерес до участі, демонструючи соціальну значущість таких ініціатив.

П'ятим важливим напрямом є диференціація підходів до різних цільових аудиторій. Умови війни формують різноманітні групи з різними потребами — діти, підлітки, студенти, внутрішньо переміщені особи, ветерани, родини військових. Кожна з цих груп потребує специфічних форматів взаємодії, що враховують їхній досвід, психологічний стан та рівень готовності до участі.

Шостим напрямом є впровадження системи моніторингу та оцінки ефективності проектів. Регулярний збір зворотного зв'язку, аналіз результатів та їхнє врахування при плануванні подальшої діяльності дозволять підвищити якість та результативність театральних ініціатив.

Окремо варто наголосити на доцільності інтеграції соціального театру в освітній простір. Використання театральних практик у закладах освіти може сприяти розвитку емоційного інтелекту, комунікативних навичок та соціальної відповідальності молоді, що є особливо актуальним у сучасних умовах.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує, що соціальні театральні проекти є ефективним інструментом підтримки аудиторії в умовах війни. Вони сприяють зниженню рівня тривожності, розвитку емпатії, формуванню критичного мислення та зміцненню соціальних зв'язків. Водночас

підвищення їхньої ефективності потребує системного підходу, що включає розвиток інтерактивних форматів, підготовку фахівців, розширення доступності та вдосконалення комунікації. У перспективі соціальний театр може стати важливим елементом не лише культурної, а й соціально-психологічної інфраструктури суспільства, сприяючи його відновленню та розвитку в умовах післявоєнної трансформації.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було комплексно проаналізовано особливості соціальних театральних проєктів, спрямованих на взаємодію з аудиторією в умовах війни, що дало змогу досягти поставленої мети та реалізувати всі визначені завдання. Узагальнення теоретичних положень, аналіз сучасних практик і результати емпіричного дослідження дозволили сформулювати цілісне уявлення про роль і значення соціального театру в сучасному українському суспільстві в період глибоких соціальних трансформацій.

У ході дослідження встановлено, що соціальний театр є складним багатовимірним феноменом, який поєднує у собі мистецьку діяльність, соціальну практику, комунікативний процес і психологічний інструмент впливу. На відміну від традиційного театру, який переважно орієнтований на естетичне сприйняття, соціальний театр функціонує як простір активної взаємодії, де глядач виступає не лише реципієнтом, а й співучасником творчого процесу. Саме ця партисипативність визначає його ефективність як інструменту соціального впливу, адже дозволяє залучати аудиторію до осмислення актуальних проблем, формування власної позиції та пошуку рішень.

Теоретичний аналіз показав, що соціальний театр виконує низку взаємопов'язаних функцій. Комунікативна функція забезпечує створення відкритого простору для діалогу, обміну думками та колективного обговорення соціально значущих питань. Освітня функція сприяє розвитку критичного мислення, соціальних компетентностей та громадянської свідомості. Соціалізаційна функція проявляється у формуванні навичок взаємодії, співпраці та відповідальності. Особливого значення в умовах війни набуває психологічна (терапевтична) функція, яка полягає у створенні безпечного середовища для вираження емоцій, проживання травматичного досвіду та зниження рівня психоемоційного напруження.

Доведено, що в умовах воєнного стану соціальний театр значно розширює свої функціональні межі та перетворюється на важливий інструмент соціальної

підтримки, консолідації суспільства та відновлення комунікативних зв'язків. Театральні практики стають ефективним засобом подолання соціальної ізоляції, формування довіри між членами спільноти та підтримки психологічної стійкості населення. У цьому контексті театр виступає як простір колективного переживання, де індивідуальний досвід інтегрується у спільний соціальний наратив.

Аналіз сучасних українських соціальних театральних ініціатив воєнного періоду засвідчив, що театральна сфера зазнала суттєвих трансформацій, адаптуючись до нових умов функціонування. Театри не лише відновили свою діяльність після початкового шоку, але й переосмислили власну роль у суспільстві, поєднуючи мистецьку діяльність із волонтерською, гуманітарною та соціальною роботою. Встановлено, що соціальні театральні проекти активно впроваджують інтерактивні формати, які забезпечують високий рівень залученості аудиторії.

Серед найбільш ефективних форм взаємодії виокремлено форум-театр, документальний театр, плейбек-театр та перформативні практики. Форум-театр дозволяє моделювати соціальні ситуації та шукати альтернативні варіанти їх вирішення через безпосередню участь глядачів. Документальний театр базується на реальних історіях і сприяє глибшому розумінню подій та емпатійному залученню. Плейбек-театр створює умови для публічного осмислення особистого досвіду та формування відчуття підтримки. Перформативні практики забезпечують гнучкість і можливість адаптації до різних умов, зокрема до обмеженого простору чи кризових ситуацій.

Оцінка соціального впливу зазначених ініціатив показала, що вони мають значний потенціал у зміцненні соціальних зв'язків, формуванні активної громадянської позиції та підтримці вразливих груп населення. Соціальні театральні проекти сприяють розвитку емпатії, толерантності та взаєморозуміння, що є особливо важливим у період суспільних потрясінь.

Результати емпіричного дослідження підтвердили ефективність соціальних театральних практик як засобу взаємодії з аудиторією. Встановлено, що участь у

таких проєктах позитивно впливає на психоемоційний стан учасників, зокрема сприяє зниженню рівня тривожності, підвищенню емоційної відкритості та розвитку здатності до рефлексії. Учасники відзначають зростання відчуття приналежності до спільноти, покращення комунікативних навичок і підвищення рівня довіри до інших.

Дослідження дозволило визначити ключові чинники ефективної взаємодії соціальних театральних проєктів з аудиторією. До них належать: створення психологічно безпечного середовища, дотримання принципів горизонтальної комунікації, врахування вікових та соціальних особливостей учасників, використання інтерактивних методів і фасилітаційних технік, а також забезпечення добровільності участі та поваги до особистого досвіду кожного учасника.

На основі отриманих результатів сформульовано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності соціальних театральних проєктів. Зокрема, доцільним є подальший розвиток інтерактивних форматів, розширення цільових аудиторій, удосконалення підготовки фасилітаторів і акторів у сфері психологічної взаємодії, а також інтеграція соціального театру у освітні, соціальні та реабілітаційні програми. Важливим напрямом є також міжсекторальна співпраця між культурними інституціями, освітніми закладами та громадськими організаціями.

Отже, соціальні театральні проєкти в умовах війни виступають потужним інструментом не лише мистецького вираження, а й соціальної дії. Вони забезпечують можливість колективного осмислення досвіду, підтримують психологічну стійкість населення, сприяють формуванню діалогу та зміцненню соціальної згуртованості. У сучасних умовах України їх значення набуває стратегічного характеру, оскільки вони сприяють відновленню соціального капіталу, формуванню довіри та створенню підґрунтя для подальшого розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агєєнко Т. А., Ізосімова О. О. Театр як книга життя: соціокультурні виміри. Розвиток сучасного українського суспільства: соціологічний та політологічний виміри : матеріали VI Міжнародної наук.-практ. конф. (Харків, 24 грудня 2020 р.). Харків : ФОП Бровін О. В., 2020. С. 89–96.
2. Безгін І. Театр і глядач в сучасній соціокультурній реальності. К.: Наука, 2002. 336 с
3. Бєня Ю., Шопін П. Український театр після повномасштабного російського вторгнення: нове звучання хрестоматійних текстів. Мистецтвознавство України. 2023. Вип. 23. С. 61–74.
4. Бувалець О. О. Театральність і театралізація в сучасному культурологічному дискурсі. Культура України. 2013. Вип. 43. С. 167–175.
5. Ванюга Л., Бажанов М. Регіональний соціокультурний контекст діяльності театру в Україні. Інноваційні культурно-мистецькі аспекти в сучасній картині світу. Херсон : ХНТУ, 2019. С. 63–65.
6. Веселовська Г. Театр і війна: поєднання іронії, трагізму та стійкості. Український тиждень. 15.08.2024. URL: <https://tyzhden.ua/teatr-i-vijnapoiednannia-ironii-trahizmu-ta-stijkosti/>
7. Веселовська Г. Український театр у часі війни. Український тиждень. 16.11.2022. URL: <https://tyzhden.ua/ukrainskyj-teatr-u-chasi-vijny/>
8. Винниченко С. Підсумки 2023. Версія «Театральної риболовлі». Театральна риболовля : блог про театральне життя України. 01.01.2024. URL: <http://www.t-fishing.co.ua/results/result-2023/>
9. Виставкіна Д. Соціальний театр як інструмент налагодження діалогу між різними спільнотами. Діалог: медіа-студії. 2019. № 25. URL: <http://nrpcomp.ukma.edu.ua/article/view/195587>.
10. Говорить Суханов. У чому феномен «Конотопської відьми»? Іван Уривський про український театр, страхи та кохання. 18.02.2024. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RJ5czf07fE8>

11. Еко У. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 224 с.
12. Житомирський соціально-інтерактивний «Театр життя». URL: <http://ztnews.org.ua/index.php?newsid>
13. Захоженко Д. Про війну в часі війни [Розмову вела Ганна Гарбузюк. Розшифрувала Яна Антків]. Просценіум. №1-3 (65-67) 2023 / № 1 (68) 2024. С. 34–41
14. Кашперська Д. Мовчання овець Хазяїна. Прем'єра «Хазяїн» Івана Уривського, Театр на Подолі. ProТеатр : інформаційно-мистецький проект. 01.12.2023. URL: <https://newsproteatr.blogspot.com/2023/12/Khazain.html>
15. Ковтуненко В. І. Український театр у період сучасних суспільних трансформацій : автореф. дис. ... канд. наук з мистецтв. : 17.00.01. Київ, 2002. 185 с.
16. Колісник О. В. Театр у соціокультурній динаміці сьогодення. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2016. С. 56–58.
17. Кому треба театр під час війни. Курочкін, Ткачук і Мацарський. Radio NV. URL: <https://soundcloud.com/radio-nv/komu-treba-teatr-pdchas-vyni-kurochkn-tkachuk-matsarskiy>
18. Костін Р. Соціокультурний феномен театру. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2024. № 4. URL: <https://journals.uran.ua/visnyknakkkim/article/view/322819>.
19. Котенок В. М. Український театр під час війни: 24 лютого – 24 квітня. Кіно-Театр. 2022. № 4. С. 10–12.
20. Котенок В. Сучасні тексти на сцені: теми, ідеї, форми подачі. Кіно-Театр. 2024. № 5. С. 9–10.
21. Красненко О. Театральна інтерактивність як модель комунікації в сучасній культурі. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2023. № 4. URL: <https://journals.uran.ua/visnyknakkkim/article/view/293716>.

22. Матіїв І. О. Еволюція театральної культури України в контексті національної ідентичності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. 2024. № 3. С. 58–63
23. Мушкевич М. І., Чагарна О. П. Основи психотерапії : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2017. 304 с.
24. Наконечна О. В. Зміна призначення театру як соціального феномену в руслі ознак часу. Аркадія. 2004. № 4. С. 19–21.
25. Національна спілка театральних діячів України. Проєкти. URL: <https://nstdu.com.ua/project/>
26. Семенишин М. Ще один «Отелло» у Києві: дискусії про досвіди війни, що вийшли за межі Театру на Лівому березі. Українська правда. Життя. 01.10.2024. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/otello-v-teatri-na-livomu-berezi-304037/>
27. Скрипник Є., Мошкіна О., Зарічна Я. Метаморфози «великого стилю» у дзеркалі «молодої режисури» митців-франківців 2021–2023 рр. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво. 2024. Т. 7, № 1. С. 71–86.
28. Сухомлин Г., Цивата Ю., Чорнойван А. Реалії російсько-української війни в документальному театрі України. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво. 2024. Т.7, №1. С. 87–98.
29. Театральне мистецтво. Виклики та висновки української культури під час війни. Культур Фіртель : подкаст. 25.07.2024. URL: <https://creators.spotify.com/pod/show/goethe-institutukraine/episodes/ep-e2mei9h>
30. Театральний менеджмент в умовах війни. Наталія Вальтер-Буйнова, Аліна Богданович. Накипіло : радіо. 26.09.2023. URL: <https://radio.nakypilo.ua/podcast/teatralnyj-menedzhment-v-umovahvijny>
31. Телеканал ДІМ. Український театр під час війни: нова реальність. YouTube. 16.11.2024. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=q5DbO4Shuk>

32. Триколенко С. Образи в «Образі». Український театр. 2012. № 4. С. 16–17.
33. Чужинова І. Театр як інструмент суспільних перетворень. Критика. 2024. № 9–10. С. 18–21. URL: <https://www.krytyka.com/ua/articles/theatre-iak-instrument-suspilnykh-peretvoren>
34. Щокань Г. Як пишуть про війну у війну і чому ворога (не) варто зображувати примітивним: розповідають театральні митці. Українська правда. Життя. 05.03.2023. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2023/03/5/253183/>
35. Юдова-Романова К. Творчоорганізаційна діяльність київських театрів: сто днів у реаліях масштабної військової агресії. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво. 2022. Т. 5, № 2. С. 162–180.
36. Almuwail F. K. S. Stanislavsky “system” and its place in the actor’s formation and spiritual of the XXst century theater transformation. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 2018. (1). С. 6–18.
37. Boal A. *Theatre of the Oppressed*. London : Pluto Press, 2015. 224 p.
38. Busby S. Applied Theatre: Research-Based Theatre or Theatre-Based Research?. *Arts*. 2024. Vol. 13, № 2. P. 63. DOI: <https://doi.org/10.3390/arts13020063>
39. Fox J. *Playback Theatre: A World of Difference*. New York : Tusitala Publishing, 2017. 178 p.
40. Fox J., Salas J. (eds.). *Playback Theatre: Building Community through Storytelling*. New Paltz, NY : Tusitala Publishing, 1999. 243 p.
41. Freire P. *Pedagogy of the Oppressed*. 30th anniversary ed. New York : Continuum, 2003. 183 p.
42. Jackson A. *Learning through Theatre: The Changing Face of Theatre in Education*. 3rd ed. London : Routledge, 2016. 256 p.
43. Kershaw P., Kent M., Mountford J. et al. Playback Theatre and Post-Traumatic Stress: An Exploratory Study Following Hurricane Harvey // *Frontiers in*

Psychology. 2020. Vol. 11. Article 592979. DOI:
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.592979>

44. Landy R. J. *Theatre and Therapy: Clinical Applications of Drama Therapy*. 2nd ed. New York : Routledge, 2017. 350 p.

45. Nicholson H. *Applied Drama: The Gift of Theatre*. 2nd ed. London : Palgrave Macmillan, 2015. 248 p.

46. Oliver-Rodes A. *Playback Theatre for Peacebuilding: Reflections from Nepal*. *Arts*. 2023. Vol. 12, № 2. Article 82. DOI: <https://doi.org/10.3390/arts12020082>

47. Thompson J. *Performance Affects: Applied Theatre and the End of Effect*. 2nd ed. London : Palgrave Macmillan, 2020. 214 p.

48. UNESCO. *Culture in times of crisis: Policy guide for a resilient creative sector*. Paris : UNESCO Publishing, 2022. 78 p.